

SOSYO-KÜLTÜREL DEĞİŞKENLER IŞIĞINDA VETERİNER HEKİMLİĞİN PROFİLİ: II. MESLEKİ ÖRGÜTLENME

Abdullah Özen¹@

Burhan Kemal Ateş²

The Profile of Veterinary Medicine in the Light of Socio-cultural Variations: II. Occupational Organizations

Özet: Bu araştırmada, veteriner hekimlerin, mesleki örgütlenme konusundaki duyarlılıklarının saptanması amaçlanmıştır. Bu amaçla çoğunluğu Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerindeki 22 ilden gelen, farklı sektörlerde faaliyet gösteren, 94 veteriner hekim üzerinde anket uygulanmıştır. Araştırma çerçevesinde elde edilen bulgulara göre veteriner hekimlerin düşük oranda örgütlendikleri, mesleki örgütlerden beklentilerine ulaşamadıkları, birlik organlarıncı yapılan toplantılara katılmadıkları; dolayısıyla mesleki örgütlenme konusunda duyarlı ve daha da önemlisi bilinçli olmadıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Veteriner hekimliği, örgütlenme, sivil toplum örgütü, mesleki örgütlenme

Summary: The aim of this study was to reveal the susceptibility of veterinarians on occupational organizations. A questionnaire survey was applied on 94 veterinarians working in various sectors in 22 provinces, most of which were located in the East and Southeast of the country. The results of the survey showed that veterinarians were organized in low proportions; the occupational organizations did not meet their expectations and they did not participate in the meeting of the Turkish Veterinary Medical Association. It was therefore concluded that veterinarians were not sensitive or, more importantly, conscious about occupational organizations.

Key Words: veterinary medicine, organization, civilian society, occupational organization.

Giriş

Uygarlığın ilk çağlarından beri insanlar daima toplu olarak yaşama gereği duymuşlardır. Böylece en küçük cemiyet olan aileden en büyük cemiyet olan millete kadar farklı büyüklükte topluluklar doğmuştur. Ancak insanoğlu bir topluluk içindeyken de, başaramayacağı her konuda cemiyet gereğini duymuş, bu gerekliliği yakınlarıyla paylaşmış; sonuçta benzer kaygılarla birleşerek içinde bulunulandan ayrı anlamda örgütlenmelere yönelmiştir (Dinçer, 1964; Şenel, 1997).

Çağımızdaki insan eylemlerinin başında meslek yaşamı gelmektedir. Ekonomik yaşamı düzenlemek için zorunlu olan siyasal ve ahlaki güç, devlet ya da ailede değil, meslek gruplarındadır. Yine çağımızdaki temel sorun ekonomik değil, her şeyden önce örgütlenme ve ahlakileştirme sorunudur. Bu bağlamda, ekonomik yaşamı düzenlemek ve ona ahlaki bir nitelik kazandırabilmek için, bireylerin üzerinde bir otoritesi olan meslek örgütlerinin kurulması gerekmektedir (Kasapoğlu, 1992). Ancak meslek ve meslek örgütlerinin, daha çok ahlaki değerler açısından ele alınmasının

yanı sıra, ekonomik olarak da büyük önemi vardır. Çünkü geçim sağlayan bir dizi eylem olarak uğraş ya da meslek, ekonomik düzenin bir parçası sayılabilecek ekonomik rollerden meydana gelmektedir (Gerth ve Mills, 1969).

Örgütler, diğer toplumsal sistemlerle etkileşim halinde olan ve değerleri ile hedefleri, toplumun genelinin değer ve hedeflerince yönlendirilen toplumsal sistemler olarak görülür. Örgütü sürdürmek için ana gereklilikler, tüm toplumsal sistemlere uygulanan gerekliliklerdir. Bunlar; uyum, hedefe ulaşma, entegrasyon ve değer sürdürümüdür (Marshall, 1999).

Sivil toplum ise eski dönemlerde devletle birlikte düşünülmesi gereken bir kavram olarak bilinmekteydi. Sivil toplum olarak düşünülen toplum, ancak devletle ve devlet içinde varolabilirdi. Bir başka deyişle, kavramsal açıdan sivil toplum, insanlar devleti düşünmeye başladıktan sonra varolabilmekteydi. Ancak, sivil toplum-siyasal toplum, bir başka deyişle toplum devlet ayrımı modernliğin bir ürünüdür. Sivil toplum-devlet ayrımı, siyasi düşünce tarihine kapitalizmin doğuşu ile beraber yerleşir. 13 ve 14'üncü yüzyıllara kadar görülmeyen bu

ayrım, toplumlarda beliren yeni ekonomi ve iktidar ilişkilerini yansıtmaktadır. O zamanlarda geliştirilen kavram ve kavramlar, genellikle günümüz toplumlarını da şekillendirmeye devam etmektedir (Yılmaz, 1997).

Toplumlar, artık yönetim sistemlerinden, üstlendikleri hizmetleri, kaynakları israf etmeden en yüksek verimle üretmesini beklemekte; aynı zamanda, bu hizmetleri demokratik kurallara uygun biçimde halkın katılımlarıyla gerçekleştirmesini istemektedir. Bundan dolayı, yerel seviyede ve yerel karakterli kamu hizmetleri üzerindeki icra yetki ve sorumluluğunun, atanmışlara değil, seçilmişlere bırakılması çağımızın gereksinimlerine yanıt verebilecek gerçekçi bir yaklaşım olur. Bugün bir yandan devlet yönetimlerinde, örgütlerin önemi ve tesiri artarken, diğer yandan gönüllü kuruluşların da sayısı ve fonksiyonları çoğalmaktadır (Zaim, 1997).

İnsanlık tarihinin hemen her döneminde oldukça önemli bir yere sahip olan veteriner hekimler, üslenmiş oldukları görev ve sorumluluklar açısından toplumların değişim ve gelişim eğrisine paralel olarak aranan bir meslek grubunu oluşturmuşlardır. Özellikle Avrupa'da onsekizinci yüzyılın başından itibaren ortaya çıkan sığır vebası salgını veteriner hekimliğinde modern ve bilimsel anlamda bir yapılanma gereğini doğurmuş; bu gereksinimin tetikleyici etkisiyle 1762 yılında Fransa'nın Lyon kentinde açılan dünyanın ilk bilimsel veteriner hekimliği okulu, veteriner hekimliğinde yeni bir dönemin başlangıcı olmuştur (Erk ve Dinçer, 1970). İlk veteriner hekimliği okulu ve ondokuzuncu yüzyılın başına kadar geçen sürede açılan otuza yakın eğitim kurumunda yüzlerce mezun verilmiştir. Bu veteriner hekimlerin birçok sosyal ve bilimsel sorunu yanında ortak mesleki sorunları, bir araya gelme gerekliliğini doğurmuştur. Böylece bu sorunlarla savaşmak amacıyla veteriner hekimliğinde meslek örgütleri kurulmaya başlanmıştır. Dünyanın bilinen ilk veteriner hekimliği demeği, İngiltere'de 1813 yılında, Veteriner Okulu öğrencilerince kurulan "Veterinary Medical Society" adlı demektir (Erk, 1959).

Türkiye'de ise ilk veteriner hekimliği örgütü II. Meşrutiyetin (1908) ilanına kadar gecikmiştir. Ancak bu tarihten sonra, çok uzun yıllardan beri sorunlar altında ezilmiş olan veteriner hekimler harekete geçmişlerdir. İstanbul'da bulunan sivil veteriner hekimler, 13 Ağustos 1908 tarihinde Sultanahmet'te, Mülkiye Baytar Mektebinde toplanmış ve Türkiye'nin ilk veteriner hekimliği sivil toplum örgütü olan Osmanlı Cemiyet-i İlimiye-i Baytariyesi adlı demeği kurmuşlardır. Memlekette salgın halde bulunan sığır vebası ile mücadeleyi kolaylaştırmak, veteriner hekimler arasındaki görüş farklarını ortadan kaldırmak ve bilimsel tartışmaların serbest bir ortamda ya-

pılmasını temin edebilmek bu demeğin kuruluş amaçlarındandır (Erk, 1959; Dinçer, 1964; Dinçer, 1976).

Benzer amaçlarla Türkiye'nin değişik yerlerinde onlarca meslek örgütü kurulmuş; ancak bu örgütler, çoğu zaman, üyelerinin tüm gereksinimlerine yanıt verecek güçte olamamışlardır. Nihayet 18 Mart 1954 tarihinde T.C. Anayasasının 135'inci maddesinden dayanakla çıkarılan 6343 sayılı Yasa* (Veteriner Hekimliği Mesleğinin İcrasına, Veteriner Hekimleri Birliği ile Odalarının Teşekkül Tarzına ve Göreceği İşlere Dair Kanun) ile veteriner hekimliğinde demeklerin dışında; ancak, onlardan daha farklı yetkilerle donatılmış, kamu kurumu niteliğinde bir tüzel kişiliğe sahip olan Türk Veteriner Hekimler Birliği kurulmuştur.

Bütün bu gelişmelerin ve bilim ve teknolojideki gelişmelerin de etkisiyle, veteriner hekimliğinde günümüzdeki profesyonel, örgütlü ve akademik görünüme ulaşılmıştır. Ancak, bu görünüme rağmen, veteriner hekimlerin temel özellikleri, toplumsal yapıya entegrasyonları ve bu yapıya etki düzeylerinin ne olduğu gibi problem alanlarının saptanmasına yönelik çalışmaların eksikliği, bu alanın analizinde ve değerlendirilmesinde yetersiz kalınması gibi bir sonuç doğurmaktadır.

Bu çalışmada, meslekler sosyolojisinin sayıtları paralelinde, sosyo-kültürel değişkenler ışığında veteriner hekimlerin mesleki örgütlenme ve örgütsel bilinç konularındaki tutumlarının ortaya konulması amaçlanmıştır. Araştırmada sıkça kullanılan "örgüt" ya da "mesleki örgüt(lenme)" kavramları ile mesleki sivil toplum örgütleri ve genellikle kamu kurumu niteliğindeki mesleki sivil toplum örgütleri (Türk Veteriner Hekimleri Birliği ve bölge odaları) kastedilmektedir.

Materyal ve Metot

Bu araştırmanın materyali ve metodu ile ilgili detaylı bilgi birinci makalede (Sosyo-Kültürel Değişkenler Işığında Veteriner Hekimliğinin Profili: I. Sınıf Bilinci ve İş Doymu) verildiği için burada yeniden verilmeyecektir. Bu makalede veteriner hekimlerin örgütlenmeye ilgili görüşleri ve bu görüşlerin analizi yapılmaya çalışılacaktır.

Bulgular

1. Genel Karakteristikler:

Tablo 1- Örnekleme grubunun cinsiyetlerine göre dağılımı

Cinsiyet	Sayı (n)	Yüzde (%)
Erkek	71	75,5
Kadın	23	24,5
Toplam	94	100,0

* 18 Mart 1954 Tarih ve 8661 sayılı Resmi Gazete.

Araştırma grubunu oluşturan veteriner hekimlerin yüzde 75,5'i erkek deneklerden oluşmaktadır. Örneklem grubunun cinsiyet dağılımına ilişkin oranlar Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 2- Örneklem grubunun yaşlarına göre dağılımı

Yaş grubu	n	%
20-30 yaş	41	43,6
31-40 yaş	42	44,7
41-50 yaş	6	6,4
51 ve üstü	4	4,3
Toplam	93	98,9
Cevapsız	1	1,1
Genel Toplam	94	100,0

Deneklerin yaş sorgulaması sonucunda, araştırmaya dahil edilen veteriner hekimlerin daha çok genç yaştaki veteriner hekimler oldukları; özellikle 21-40 yaşları arasındaki veteriner hekimlerin yüzde 88,3'lük bir dilim oluşturdukları görülmüştür.

Tablo 3- Örneklem grubunun çalışma alanlarına göre dağılımı

Çalışma alanı	n	%
Tarım Bakanlığı	5	5,3
Özel Muayenehane	26	27,7
Belediye	25	26,6
Market vb.	6	6,4
Özel Kombina/ Mezbaha	13	13,8
Çalışmıyorum	10	10,6
Diğer	9	9,6
Toplam	94	100,0

Tablo 3'te gösterilen dağılıma göre kursa katılan veteriner hekimlerden yanıt alınanların yüzde 68,1'i kamu dışında görev yapan ya da çalışmayan veteriner hekimlerden oluşmaktadır.

Tablo 4- Örneklem grubunun çalışma sürelerine göre dağılımı

Çalışma süresi	n	%
1-5 yıl arası	42	44,7
6-10 yıl arası	23	24,5
11-15 yıl arası	15	16,0
16-20 yıl arası	5	5,3
21 yıl ve yukarı	6	6,4
Toplam	91	96,8
Cevapsız	3	3,2
Genel Toplam	94	100,0

Tablo 4'te araştırmaya dahil edilen veteriner hekimlerin çalışma süreleri ve gelir düzeyleri verilmiştir. Araştırma grubunun yüzde 44,7'si 1-5 yıl ve yüzde 24,5'i 6-10 yıl çalışmış olan veteriner hekimlerden oluşmaktadır. Bu da araştırma grubunun yüzde 69,2'sinin meslekte daha on yılını tamamlamamış veteriner hekimlerden oluştuğunu göstermesi açısından önemlidir.

2. Mesleki Örgütlenme

Tablo 5- Örneklem grubunun kayıtlı olduğu mesleki örgütlere göre dağılımı

Aşağıdaki meslek örgütlerinden hangisine kayıtlısınız?	n	%
Türk Veteriner Hekimleri Birliği	29	30,9
Türk Veteriner Hekimleri Birliği Vaktı	10	10,6
Veteriner Hekimleri Derneği	16	17,0
Diğer	2	2,1
Hiçbir meslek örgütüne kayıtlı değilim	32	34,0
Toplam	89	94,7
Cevapsız	5	5,3
Toplam	94	100,0

Tablo 5'te örneklem grubunun kayıtlı oldukları meslek örgütleri verilmiştir. Tablo verilerine göre kayıtlılık oranı en yüksek meslek örgütü (yüzde 30,9) Türk Veteriner Hekimleri Birliği olup meslek örgütlerine toplam kayıtlılık oranı ise 60,6'dır. Deneklerin yüzde 34'ü ise "hiçbir meslek örgütüne kayıtlı değilim" yanıtı vermişlerdir.

Tablo 6- Örneklem grubunun "Odaya kayıtlı mısınız?" sorusuna verdikleri yanıtı göre dağılımı

Odalara kayıtlı mısınız?	n	%
Evet	89	94,7
Hayır	5	5,3
Toplam	94	100,0

Tablo 5 verilerine göre meslek örgütlerine toplam kayıtlılık oranı yüzde 60,6 olmasına karşın Tablo 6 verilerine göre odalara kayıtlılık oranı yüzde 94,7 olarak saptanmıştır.

Tablo 7'de odaya kayıtlı olmayan veteriner hekimlerin, kayıt olmayış nedenleri verilmiştir. Tablo verilerine göre deneklerin yüzde 50'si odalardan beklenilerine yanıt alamadıkları düşüncesindedir.

Tablo 7- Örnekleme grubunun odalara kayıt olmayış nedenlerine göre dağılımı

("Odaya kayıtlı mısınız?" sorusuna "hayır" diyenler) Neden kayıtlı değilsiniz?	n	%
Odalardan hiçbir işe yaramadıklarını düşünüyorum	1	25
Odalarda organizasyon eksikliği olduğuna inanıyorum	1	25
Odalardan beklentilerime yanıt veremediklerini düşünüyorum	2	50
Toplam	4	100

Tablo 8- Örnekleme grubunun oda toplantılarına katılım oranlarına göre dağılımı

Oda toplantılarına katılıyor musunuz?	n	%
Evet	47	50,0
Hayır	38	40,4
Toplam	85	90,4
Cevapsız	9	9,6
Genel Toplam	94	100,0

Tablo 8'e bakıldığında veteriner hekimlerin oda toplantılarına katılım oranlarının yüzde 50 düzeylerinde kaldığı görülecektir.

Tablo 9- Örnekleme grubunun oda etkinliklerinde aldıkları görevlere göre dağılımı

Odalarda görev alıyor musunuz?	n	%
Evet, hala görevliyim	8	8,5
Evet, geçmişte görev aldım	5	5,3
Hayır	72	76,6
Toplam	85	90,4
Cevapsız	9	9,6
Genel Toplam	94	100,0

Araştırma grubuna dahil edilen veteriner hekimlerin oda etkinliklerinde görev almalarına ilişkin oranlar Tablo 9'da verilmiştir. Tablo verilerine göre örnekleme grubunun yüzde 8,5'i halen görevdeyken, yüzde 5,3'ü geçmişte görev almıştır. Yani oda etkinliklerinde görev alan veteriner hekimlerin oranı sadece 13,8'dir.

Tablo 12- Örnekleme grubunun cinsiyet ile mesleki örgütlenme oranı arasındaki ilişkiye göre dağılımı

		Türk Veteriner Hekimleri Birliği	Türk Veteriner Hekimleri Birliği Vakfı	Veteriner Hekimleri Demeği	Diğer	Hiçbir meslek örgütüne kayıtlı değilim	Toplam
Erkek	n	26,0	9,0	11,0	2,0	23,0	71
	%	36,6	12,7	15,5	2,8	32,4	100
Bayan	n	3,0	1,0	5,0	-	9,0	18
	%	16,7	5,6	27,8	-	50,0	100
Toplam	n	29,0	10,0	16,0	2,0	32,0	89
	%	32,6	11,2	18,0	2,2	36,0	100

Tablo 10- Örnekleme grubunun oda yönetimlerinin çalışma performansları konusundaki görüşlerine göre dağılımı

Oda yönetimleri iyi çalışıyor mu?	n	%
Evet	24	25,5
Hayır	60	63,8
Toplam	84	89,4
Cevapsız	10	10,6
Genel Toplam	94	100,0

Tablo 10'da veteriner hekimlerin oda yönetimlerinin çalışmaları hakkındaki görüşleri verilmiştir. Tablo verilerine göre örnekleme grubunun yüzde 63,8'i oda yönetimlerinin iyi çalışmadığı düşüncesindedir.

Tablo 11- Örnekleme grubunun odaların üyelerine sağladığı en önemli avantaj konusundaki görüşlerine göre dağılımı

Odalardan üyelerine sağladığı en önemli avantaj nedir?	n	%
Odalarda düzenlenen bilimsel yayın, toplantı, kongre vb. etkinlikler	5	5,3
Meslektaşlar arasındaki iletişimde kolaylık	15	16,0
Yeni iş fırsatlarından haberdar olmak	11	11,7
Mensubiyet duygusunu pekiştirmeleri	6	6,4
Toplumsal bilinç oluşturmaları	3	3,2
Dayanışma ruhunu canlı tutmaları	9	9,6
Hiçbir avantajını görmedim	36	38,3
Toplam	85	90,4
Cevapsız	9	9,6
Genel Toplam	94	100,0

Tablo 11'e bakıldığında veteriner hekimlerin "odaların üyelerine sağladığı en önemli avantaj" konusundaki görüşleri ile ilgili oranlar ayrıntılı olarak görülecektir. Bu verilere göre veteriner hekimlerin odalara yüklediği en önemli misyon, veteriner hekimler arasındaki dayanışma ruhunu canlı tutmaları olmuştur. Bunun dışında, odaların hiçbir avantajını gömediklerini belirten deneklerin yüzdesi ise 38,3'tür.

Örneklem grubuna dahil edilen veteriner hekimlerin cinsiyetleri ile örgütlenme dağılımlarına ilişkin veriler Tablo 12'de gösterilmiştir. Tablo verilerine göre erkek veteriner hekimler, Veteriner Hekimleri Derneği dışındaki örgütlerde bayan veteriner hekimlerden daha yüksek bir örgütlülük oranına sahiptir.

Veteriner hekimlerin çalışma alanları ile odaya kayıt oranları arasındaki ilişkiye göre dağılımları ile ilgili ayrıntılar Tablo 13'te verilmiştir. Tablo verilerine göre tüm çalışma alanlarında oldukça yüksek bir kayıtlılık oranı bulunmaktadır. Bunun yanında Tarım Bakanlığı ve belediye çalışanları ile hiçbir işte çalışmayanlar arasında düşük oranlarda da olsa oda kaydı olmayan hekimler olduğu anlaşılmıştır.

Tablo 13- Örneklem grubunun çalışma alanları ile odaya kayıtlılık oranları arasındaki ilişkiye göre dağılımı

		Evet	Hayır	Toplam
Tarım Bak.	n	3,0	2,0	5
	%	60,0	40,0	100
Özel Mua.	n	26,0	-	26
	%	100,0	-	100
Belediye	n	24,0	1,0	25
	%	96,0	4,0	100
Market	n	6,0	-	6
	%	100,0	-	100
Özel kom/ Mez	n	13,0	-	13
	%	100,0	-	100
Çalışmıyorum	n	8,0	2,0	10
	%	80,0	20,0	100
Diğer	n	9,0	-	9
	%	100,0	-	100
Toplam	n	89,0	5,0	94
	%	94,7	5,3	100

Tablo 14- Örneklem grubunun çalışma süreleri ile örgütlenme oranları arasındaki ilişkiye göre dağılımı

		Türk Veteriner Hekimleri Birliği	Türk Veteriner Hekimleri Birliği Vakfı	Veteriner Hekimleri Derneği	Diğer	Hiçbir meslek örgütüne kayıtlı değilim	Toplam
1-5 yıl	n	13,0	1,0	6,0	2,0	15,0	37
	%	35,1	2,7	16,2	5,4	40,5	100
6-10 yıl	n	9,0	3,0	4,0	-	7,0	23
	%	39,1	13,0	17,4	-	30,4	100
11-15 yıl	n	2,0	4,0	2,0	-	7,0	15
	%	13,3	26,7	13,3	-	46,7	100
16-20 yıl	n	4,0	-	-	-	1,0	5
	%	80,0	-	-	-	20,0	100
21 yıl ve üzeri	n	-	2,0	4,0	-	-	6
	%	-	33,3	66,7	-	-	100
Toplam	n	28,0	10,0	16,0	2,0	30,0	86
	%	32,6	11,6	18,6	2,3	34,9	100

Tablo 15- Örneklem grubunun mesleki örgütlere üyelikleri ile veteriner hekim odalarına kayıt oranları arasındaki ilişkiye göre dağılımı

		Evet	Hayır	Toplam
Türk Veteriner Hekimleri Birliği	n	29,0	-	29
	%	100,0	-	100
Türk Veteriner Hekimleri Birliği Vakfı	n	9,0	1,0	10
	%	90,0	10,0	100
Veteriner Hekimleri Derneği	n	16,0	-	16
	%	100,0	-	100
Diğer	n	2,0	-	2
	%	100,0	-	100
Hiçbir meslek örgütüne kayıtlı değilim	n	28,0	4,0	32
	%	87,5	12,5	100
Toplam	n	84,0	5,0	89
	%	94,4	5,6	100

Tablo 14'te veteriner hekimlerin çalışma süreleri ile örgütlülük oranları arasındaki ilişki hakkındaki veriler gösterilmiştir. Bu verilere göre 21 yıl ve üzeri çalışma süresi bulunan grup yüzde 100'lük bir oranla örgütlü olduklarını belirtmişlerdir. Örgütlenme düzeyi en az olan grubu ise yüzde 46,7 ile 11-15 yıl arası çalışma süresi olan veteriner hekimler oluşturmaktadır.

Tablo 15'te mesleki örgütlere kayıtlılık oranları ile odalara kayıtlılık oranları arasındaki ilişki ortaya konmaya çalışılmıştır. Tablo verilerine göre veteriner hekimlerin odalara kayıtlılık oranlarının en düşük değeri yüzde 87,5, toplam kayıtlılık oranı ise yüzde 94,4'tür.

Tartışma ve Sonuç

Meslek örgütleri, aynı meslekten bir grup kişinin, dayanışma sağlamak, gündem oluşturmak, yardım etmek, grubun veya üyelerinin haklarını korumak, bir araya geldikleri amaç doğrultusunda araştırmalar, yayınlar ve sosyal faaliyetler yapmak gibi nedenlerle oluşturdukları organizasyonlar olarak tanımlanmaktadır (Anonim, 2002). Bu tanım çerçevesinde, örneklem grubunu oluşturan veteriner hekimlerin, "meslek örgütlerinin sizlere sağladığı en önemli avantaj nedir?" sorusuna verdikleri yanıtlar düşündürücü niteliktedir. Araştırma bulgularına göre deneklerin sadece yüzde 52,2'sinin, meslek örgütlerinin kuruluş amaçlarına paralellik gösteren nitelikte beklenti içerisinde olmalarına karşın; bu soruya "hiçbir avantajını görmedim" şeklinde yanıt verenlerin oranı yüzde 38,3 düzeyindedir (Tablo 1, 11). Meslek örgütlerinden hiçbir şekilde avantaj görmediğini ifade eden bu grubun yüzdeleri oranının yüksek bir değerde olduğu söylenebilir. Bu bulgulardan hareketle meslek örgütlerinin, üyelerinin beklentilerine tam anlamıyla yanıt veremedikleri ileri sürülebilir.

Örneklem grubunun cinsiyetleri ile mesleki örgütlenme düzeyleri arasındaki ilişkiye bakıldığında, bayan veteriner hekimlerin yüzde 50'si hiçbir meslek örgütüne bağlı olmadıklarını beyan ederlerken; erkek veteriner hekimlerin ise yüzde 32,4'ü bağlı oldukları bir örgütün olmadığını belirtmişlerdir. Bir başka ifadeyle bayanların yüzde 50'si örgütlüyken erkeklerde bu oran yüzde 67,6'ya çıkmaktadır (Tablo 1, 12). Eldeki veriler ışığında erkek veteriner hekimlerin bayanlara göre daha fazla örgütsel bilinç sahibi oldukları ifade edilebilir.

Deneklerin çalışma alanları ile odalara kayıtlılık oranları arasındaki ilişkiye bakıldığında, oldukça yüksek (yüzde 94,7) bir kayıtlılık oranı bulunmaktadır. Bunun yanında Tarım Bakanlığı (yüzde 40) ve belediye çalışanları (yüzde 4) ile hiçbir işte çalışmayanları (yüzde 20) oluşturan gruplarda düşük oranlarda da olsa oda kaydı olmayan hekimler olduğu anlaşılmıştır (Tablo 13). Ancak

çalışma hayatı içinde yer alan ve oda kaydı olmayan veteriner hekimlerin tamamının kamu çalışanlarından oluşması dikkat çekici bir durumdur. Bu durum T.C. Anayasasının "Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları"ni düzenleyen 135'inci maddesinden kaynaklanan bir rahatlığın sonucu olmalıdır. Anayasa'nın sözü edilen maddesi içerdiği "Kamu kurum ve kuruluşları ile kamu iktisadi teşebbüslerinde asli ve sürekli görevlerde çalışanların meslek kuruluşlarına girme mecburiyeti aranmaz" şeklindeki hüküm ile kamu çalışanlarına örgütlenme hürriyeti tanımıştır. Bu durumun ise, meslek üyeleri arasındaki birlik, beraberlik ve dayanışmayı etkileyip, üyelerle üyeler ve üyelerle meslek örgütü arasındaki ilişkileri olumsuz yönde etkileyeceği kabul edilebilir. Bu kaygılar 2. Türk Veteriner Hekimliği Kurultayı Komisyon Raporlarına (Anonim, 2002) da alınmış ve "meslek üyelerinin hiçbir ayırım yapılmaksızın, meslek örgütlerine üyeliklerinin zorunlu olması" şeklinde bir çözüm önerilmiştir.

Araştırmaya dahil edilen veteriner hekimlerin çalışma süreleri ile örgütlülük oranları arasındaki ilişki çerçevesinde elde edilen bulgulara göre, 21 yıl ve üzeri çalışma süresi bulunan grup yüzde 100'lük bir örgütlülük oranına sahiptir. Örgütlenme düzeyi en az olan grubu ise yüzde 53,3 ile 11-15 yıl arası çalışma süresi olan veteriner hekimler oluşturmaktadır. Yine 1-5 yıl arası çalışma süresine sahip olan veteriner hekimlerde de örgütlenme oranı yüzde 59,5 ile düşük düzeylerde seyrederken; yüzde 80 ile 16-20 yıl arası çalışan veteriner hekimler en yüksek ikinci grubu oluşturmuşlardır (Tablo 4, 14). Verilerden de açıkça gözlenebileceği gibi çalışma süresinin artmış olması örgütlenme düzeyini de yükseltmektedir. Çalışma hayatına yeni katılmış, genç ve aktif bir nüfusu oluşturan veteriner hekimlerin yeniliklere açık, örgütlü ve daha bilinçli olmaları beklenirken, çıkan sonuçların tam tersi değerleri yansıtmaları, yeni nesil veteriner hekimlerin meslek örgütlerine ilgisiz kaldıklarına işaret olarak kabul edilebilir.

Tablo 5 verilerine göre meslek örgütlerine toplam kayıtlılık oranı yüzde 60,6 olmasına karşın, Tablo 6 verilerine göre odalara kayıtlılık oranı yüzde 94,7 olarak saptanmıştır. Öte yandan aynı soruya "Hiçbir örgüte kayıtlı değilim" şeklinde yanıt veren 32 kişiden 28'i odaya kayıtlı olduklarını bildirmişler (Tablo 5). Bu gruptan sadece dördü "odaya kayıtlı değilim" yanıtı vermiştir (Tablo 15). Bir başka ifadeyle hiçbir örgüte kayıtlı olmadığını belirten veteriner hekimlerin yüzde 87,5'i odaya kayıtlı olduklarını belirterek, yanıtlarında büyük bir zıtlığı ortaya koymuşlardır. Oysa 18 Mart 1954 tarihli 6343 sayılı "Veteriner Hekimliği Mesleğinin İcrasına, Veteriner Hekimleri Birliği ile Odalarının Te-

* T.C. Anayasası, İkinci Bölüm, H. Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, Madde: 135.

şekkül Tarzına ve Göreceği İşere Dair Kanun"a* göre veteriner hekim odaları Türk Veteriner Hekimleri Birliğinin organlarıdır. Bu anlamda odaya kayıtlı olan herkes aynı zamanda birlik üyesi olmaktadır. Araştırma bulgularından elde edilen bu sonuçlardan hareketle, veteriner hekimlerin bağlı oldukları örgütler hakkında yeterli düzeyde bilgi sahibi olmadıkları ve/veya örgütsel bilinç düzeylerinin çok düşük olduğu söylenebilir.

Öte yandan oda kaydı olmayan veteriner hekimlerin, yüzde 50 oranında "odalar beklentilerine yanıt veremiyor" şeklindeki tepkileri (Tablo 7); odalarca yapılan toplantılara katılımın yüzde 50'lik bir oranda kalışı (Tablo 8); odalarca düzenlenen etkinliklerde görev alma oranlarının en fazla yüzde 8,5 gibi dikkat çekici düzeyde düşük oluşu (Tablo 9) ve örneklem grubunun yüzde 63,8 gibi büyük bir diliminin oda yönetimlerinin iyi çalışmadığı yönünde görüş bildirmeleri (Tablo 10) gibi bulgular oldukça dikkat çekicidir. Bu bulgular, gelinen noktanın Yerlikaya (2000) tarafından bildirilen Türk Veteriner Hekimleri Birliği Merkez Konseyi ile odalar arasındaki organizasyon bozukluğundan kaynaklanan sorunlar olduğu ve bu sorunların üye etkinliklerine yansıdığı şeklindeki görüşleri destekleyebileceği gibi, birlik ve odalarla veteriner hekimler arasında ciddi anlamda bir kopukluğun ve eşgüdüm eksikliğinin varlığına da işaret edebilir. Ayrıca bu bulgular meslek örgütlerinin, üyelerinin doyum anlamında bir aktivite içerisinde olmadıklarına da kanıt olarak gösterilebilir.

Sonuç olarak; veteriner hekimliğinde ciddi anlamda bir örgütlenme sorununun yaşandığı, özellikle gençler başta olmak üzere her kuşaktan veteriner hekimin gün geçtikçe kendi meslek örgütlerine yabancılaştığı; mesleki örgütlerin faaliyetlerini etkin olarak sürdürmedikleri, kendi içlerinde eşgüdüm sağlayamadıkları ve bu örgütlerde "örgütsel değişim" anlamında bir ilerleme sağlanamayıp üyelerin isteklerine çağın gerekleri doğrultusunda yanıt verilemediği ileri sürülebilir.

Teşekkür

Araştırma katkılarından dolayı Dr. Burhan Çetinkaya, Dr. Tanzer Bozkurt, Hasan Uzun ve Dilek Ulu'ya teşekkür ederiz.

Kaynaklar

- Anonim (2002). "2. Türk Veteriner Hekimliği Kurultayı Komisyon Raporları". Ankara.
- Diñçer, F. (1964). Türkiye'de Kurulan Veteriner Demekleriyle Bugüne Kadar Olan Gelişmeleri. Türk Veteriner Hekimleri Dergisi, 34, 11-12, 487-502.
- Diñçer, F. (1976). Türkiye'de Veterinerlik ve Tarım Alanında İlk Süreli Yayın "Vasıta-i Servet" Üzerinde Bir İnceleme. Fırat Üniversitesi Elazığ Veteriner Fakültesi Dergisi, 3, 1, 66-83.
- Erk, Nihal (1959). Veteriner Hekimliğinin İlk Demekleri, Dergileri ve Milletlerarası Kongreleri. Türk Veteriner Hekimleri Dergisi, 158-159, 483-487.
- Erk, Nihal; Diñçer, F. (1970). "Türkiye'de Veteriner Hekimlik Öğretimi ve Ankara Üniversitesi Veteriner Fakültesi Tarihi". Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara.
- Gerth, H.; Mills, U.C. (1969). "Character and Social Structure". Routledge and Kegan Paul Ltd., London.
- Kasapoğlu, Aytül (1992). "Tıp Eğitimi. Uygulamalı Sosyolojik Bir Araştırma". Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara.
- Marshall, G. (1999). "Sosyoloji Sözlüğü, Çev.: Osman Akın-hoy, Derya Kömürçü". Bilim ve Sanat Yayınları, Ankara.
- Şenel, A. (1997). "İlkel Topluluktan Uygur Topluma. Geçiş Aşamasında Ekonomik Toplumsal Düşünsel Yapıların Etkileşimi". Bilim ve Sanat Yayınları, Ankara.
- Yerlikaya, H. (2000). Elazığ ve Malatya Bölgesindeki Serbest Veteriner Hekimlerin Sorunları. Veteriner Hekimler Dergisi, 71, 3-4, 7-11.
- Yılmaz, M. (1997). Sivil Toplumun Kısa Tarihi ve Aktüel Bazı Meseleleri. Yeni Türkiye, 18, 368-372.
- Zaim, S. (1997). Türkiye'de Gönüllü Kuruluşların Son Yirmibeş Yılda Gelişme Seyri. Yeni Türkiye, 18, 296-502.

* 18 Mart 1954 Tarih ve 8661 sayılı Resmi Gazete.